

Конспект всеукраїнського уроку про безбар'єрність «Мова гідності: бачити людину за словами» для 7-9 класів

Тривалість: 45 хвилин.

Мета: формувати уявлення про інклюзивність, розуміння її важливості та розвиток емпатії у дітей. Навчити створювати комфортний, зручний і безпечний простір для всіх, враховуючи унікальність кожного та кожної.

Обладнання

- Проектор або інтерактивна дошка.
- Презентація зі слайдами (згідно зі сценарієм уроку).
- Відеоматеріали (наприклад, «Дивовижні речі трапляються»).
- Словник етичної комунікації (паперовий або в електронному вигляді).
- Матеріали для активностей (за потреби: папір, маркери, наліпки тощо).

Цілі уроку

1. Ознайомити учнів із поняттям інклюзивності та її значенням у повсякденному житті.
2. Розвивати навички спілкування та взаємодії з різними людьми.
3. Навчити поважати особливості інших і сприяти створенню комфортного середовища.
4. Сприяти формуванню емпатії та розумінню різноманітності як цінності.
5. Виховувати культуру підтримки та взаємодопомоги.

Частина уроку	Опис	Слайд презентації
Вступ (5 хв)		
Привітання	Привітайте учнів і налаштуйте на цікаву та дружню атмосферу.	Слайд 1
Обговорення фотографій дітей	Слайд з фото. Запропонуйте учням подивитися на фотографії й подумати: • Яких дітей вони бачать? • Чим ті відрізняються? • А чим схожі? <i>! Заакцентуйте, що діти на фото мають різні емоції (радість, захоплення процесом, сум тощо), колір волосся, зріст, колір очей. Ймовірно, вони мають однакові або різні захоплення.</i> Підсумок. Ми всі різні, але всі ми — люди, і кожен та кожна має щось унікальне.	Слайд 2
Основна частина (35 хв)		
Пояснення поняття різноманітності	Наша планета Земля неймовірно різноманітна. На ній ростуть різні рослини, живуть різні тварини, є ще багато різноманітних та цікавих речей та істот. Вони утворюють різні екосистеми.	Слайд 3

Частина уроку	Опис	Слайд презентації
Пояснення поняття різноманітності	Планета Земля — це дивовижне місце, де живуть понад 8 мільярдів людей. Як ви думаєте, чи всі ці люди однакові? <i>(пауза для відповідей учнів)</i>	Слайд 4
	Проведемо невелике дослідження серед нас. Знайдіть у класі дітей з блакитними очима <i>(учні шукають і рахують)</i> , а тепер — з карими <i>(учні шукають і рахують)</i> . Порахуймо, скільки дітей має темне волосся, а скільки — світле. А піднесіть руку ті, хто більше любить математику. А тепер ті, хто — фізкультуру.	Слайд 5
	Люди дійсно відрізняються за зовнішністю: у когось шкіра світла, у когось — темна, хтось має кучеряве волосся, а хтось — пряме, у когось очі карі, а у когось — блакитні. Ці відмінності роблять нас унікальними та цікавими. Але чи зовнішність — це головне, що визначає нас? Хіба, якщо у вас блакитний колір очей, ви дружите лише з тими, у кого теж блакитні очі? Навряд чи. Насправді нас об'єднують інші речі: спільні інтереси, захоплення, цінності, бажання разом проводити час, допомагати одне одному. Подумайте, з ким вам цікаво дружити. Можливо, це людина, яка має зовсім інший зовнішній вигляд, але вона поділяє ваші хобі або просто знає, як підтримати вас у важку хвилину. Саме це робить нашу дружбу справжньою. Зовнішність — це лише оболонка, а внутрішній світ і наші дії — те, що насправді має значення.	Слайд 6
	Уявіть, що вчителька поділила своїх учнів на дві групи за кольором очей: блакитнооких і карооких. Вона сказала дітям, що блакитноокі люди «кращі» — розумніші, старанніші й заслуговують на більше привілеїв, тоді як кароокі мають бути обмеженими в правах. Наступного дня ролі помінялися. Як, на вашу думку, змінилися стосунки дітей? <i>(учні відповідають)</i>	Слайд 7
	Невдовзі діти стали поводитися вороже: блакитноокі почали зневажати карооких, а кароокі відчували себе приниженими та нещасними. Діти швидко навчилися шукати підтвердження власної «вищості» або ж відчувати себе гіршими, залежно від групи, до якої вони були приписані. Чи справедливо було ображати одне одного за кольором очей? <i>(учні відповідають)</i>	Слайд 8
	Ми можемо бути різними, але ми всі заслуговуємо на повагу! Різнорманітність — це те, що робить нас цікавими одне для одного. Наші сильні сторони доповнюють одна одну!	Слайд 9
	Чи можливий такий світ, де всі будуть однаковими? Подивіться навколо себе — чи бачите ви когось, хто є абсолютно копією вас? Хто є абсолютно такими ж, як ви? Правильно — таких людей немає. У світі не існує жодної повної копії людини. Так, є близнюки, але навіть якщо вони подібні зовні, такі люди мають різні смаки та хобі. Тобто однаковими вони не будуть. Саме різноманітність світу і людей робить наше життя цікавим і захопливим. Це неначе щоденне свято, бо завжди є привід чимось або кимось захоплюватись і чомусь дивуватись!	Слайд 10

Радниця-уповноважена
Президента України
з прав дитини
та дитячої реабілітації

ДЛЯ КОЖНОЇ ДИТИНИ

Частина уроку	Опис	Слайд презентації
Знайомство з героями	Ось, наприклад, Оленка. Вона любить кататися на роликах, ненавидить оливки, любить бачитися з друзями двічі-тричі на тиждень, але більше — бути наодинці, її улюблений колір — помаранчевий, вона має каштанове волосся та навчається у 8 класі. Чи дружили б ви з Оленкою?	Слайд 11
	Одного разу Оленка каталася на роликах і зламала руку. Тепер вона носить гіпс. Чи зламана рука означає, що Оленка — тепер зовсім не Оленка? Що гіпс — нині її головна особливість? Зовсім ні.	Слайд 12
	А ось Богдан. Почитаймо про нього. Він обожнює мангу та комікси. Його люблена страва — борщ, а улюблений фільм — «Каспер». Богдан любить білий колір, а його волосся рудого кольору. Він навчається у 6 класі. А ще Богдан пересувається на кріслі колісному. Часто Богдана називають «інвалідом», «особливою дитиною», «хворим». Так говорити некоректно та неправильно. Хіба те, що Богдан пересувається на кріслі колісному, заперечує всі інші його захоплення та вподобання? Чи дружили б ви з Богданом? Що б вас об'єднувало? Можливо, ви теж любите комікси? Або ніколи не дивились фільм «Каспер», але дуже хотіли б знати, чому Богдану він так подобається?	Слайд 13
	Інвалідність людини — це всього лише одна з різноманітних ознак, така як колір волосся, хобі, вподобання в їжі тощо.	Слайд 14
Обговорення історій відомих людей	Нік Вуйчич — відомий мотиваційний спікер, який народився без рук і ніг через рідкісну генетичну хворобу. Проте це не стало перешкодою для його активного життя. Нік подорожує світом, надихаючи мільйони людей своєю історією. Він заснував організацію Life Without Limbs («Життя без кінцівок»), написав кілька книжок і виступає з лекціями про силу волі, віру в себе та прийняття інших. Нік показує, що навіть у найскладніших умовах можна бути щасливим і досягати висот. Стівен Гокінг — видатний британський фізик-теоретик, який зробив значний внесок у вивчення чорних дір і космосу. У 21 рік у нього діагностували рідкісне захворювання — бічний аміотрофічний склероз (БАС). Це поступово призвело до втрати рухливості майже всіх частин тіла, але не завадило йому вести наукову діяльність. Гокінг спілкувався за допомогою спеціального комп'ютера і навіть диктував свої думки про Всесвіт, які стали основою його знаменитої книги «Коротка історія часу». Обидва видатні чоловіки довели, що можливості людини не обмежуються її фізичними особливостями. Їхні історії вчать нас бачити в людях не те, чого їм бракує, а те, чим вони можуть надихати інших. Чи хотіли б ви познайомитися або дружити з ними? Чому? <i>! Будь-яка відповідь учнів повинна бути прийнятою. Важливо зацентрувати, що з людьми з інвалідністю не потрібно дружити з жалощів. Нехай учні обирають, з ким хочуть дружити, відповідно до своїх зацікавлень та вподобань.</i>	Слайд 15
Пояснення важливості відкритості	Люди з інвалідністю іноді можуть здаватися незрозумілими для тих, хто не стикався з їхнім досвідом. Наприклад, поведінка чи спосіб спілкування людей з аутизмом або спілкування жестовою мовою можуть викликати здивування. Але важливо пам'ятати: незрозуміле — не означає неправильне.	Слайд 16

Радниця-уповноважена
Президента України
з прав дитини
та дитячої реабілітації

для кожної дитини

Частина уроку	Опис	Слайд презентації
Пояснення важливості відкритості	Коли ми стикаємося з чимось новим, наприклад, з культурою іншої країни або мовою, яку раніше не чули, спочатку це здається дивним. Але якщо ми досліджуємо, ставимо питання, намагаємося зрозуміти, то відкриваємо для себе щось цікаве і корисне. Так само й у стосунках із людьми з інвалідністю. Якщо ми будемо відкритими до розуміння інших, зможемо створити суспільство, в якому кожен та кожна почуватимуться комфортно та впевнено. Ставте запитання, цікавтеся, чим живе інша людина, і пам'ятайте, що всі ми заслуговуємо на повагу та прийняття.	Слайд 16
Робота з відео	Подивімося відео та обговорімо його. <i>Перегляд відео «Дивовижні речі трапляються»</i>	Слайд 17
	Поставте учням запитання, зацентуйте, що немає правильних і неправильних відповідей, усі їхні думки важливі. • Як бачать світ люди з аутизмом? • Чи цікаво було б вам пізнати спосіб мислення людей з аутизмом? • Чи знадобилися б вам способи заспокоєння, які використовують люди з аутизмом? У яких ситуаціях? Підсумок. Ми всі різні та маємо різні способи мислення. Ми не можемо «залізти в голову» людині та побачити світ її очима, проте можемо виявляти зацікавлення та досліджувати інших людей, щоб будувати з ними стосунки, де всі прийняті такими, якими вони є.	Слайд 18
	Нам варто з цікавістю ставитися до кожної людини й визначати її власні вподобання, потреби й поведінку.	Слайд 19
Дискусія	Уявіть, що ви приїхали до Львова і замість мапи цього міста взяли карту Києва. Ви шукаєте львівські вулиці, площі та пам'ятки, але мапа показує зовсім інші місця. Чи знайдете ви те, що шукаєте? Звісно ні. Адже мапа Києва зовсім не підходить для Львова.	Слайд 20
	Чи можемо ми ставитися до людини так само — через «мапу» власного досвіду? Хіба ми можемо очікувати, що Львів перетвориться на Київ тільки тому, що ми звикли до іншого міста? Коли ми приїжджаємо до Львова, відкриваємо для себе його унікальність, насолоджуємося атмосферою, досліджуємо кожну деталь і приймаємо місто таким, яким воно є. Так само і з людьми. У кожного та кожної з нас свої особливості, таланти, потреби та можливості. Не варто очікувати, що інші будуть такими, як ми, або такими, якими ми хочемо їх бачити. Ми всі — різні, і саме ця різноманітність робить наш світ цікавим і прекрасним. Вчимося досліджувати інших, поважати їхню унікальність і приймати такими, якими вони є.	Слайд 21
	Чого нас може навчити робот-пилосос? Коли він потрапляє у нову кімнату, то починає досліджувати простір: де стоять меблі, де є вільні проходи, а де треба бути обережнішим. Він не засмучується, якщо натрапляє на перешкоду, а просто перепрограмує себе, щоб наступного разу діяти краще. Зрештою, робот створює свою карту кімнати, щоб рухатися впевнено й ефективно. Так само і з людьми. Кожен та кожна з нас — це унікальний «простір» зі своїми особливостями, інтересами, почуттями та потребами. Ми не можемо знати все про людину з першого погляду. Але якщо ми	Слайд 22

Частина уроку	Опис	Слайд презентації
Дискусія	будемо ставитися до інших, як робот-пилосос до нової кімнати, тобто досліджувати, придивлятися, ставити запитання і враховувати їхні особливості та можливості, ми зможемо краще розуміти одне одного. Будьте дослідниками у стосунках із людьми! Будуйте для себе «карту» кожної людини, яку зустрічаєте. Це допоможе вам поважати її унікальність, налагоджувати дружбу і створювати комфортний простір для всіх.	Слайд 22
Робота з відео	Подивімося уривок відео та обговорімо його. <i>Перегляд уривка відео (1:08–01:15)</i>	Слайд 23
	Поставте учням запитання, зацентуйте, що немає правильних і неправильних відповідей, усі їхні думки важливі. • Як хлопчик поводитьсь? • Чому хлопчик так поводитьсь? Що могло спричинити його імпульсивну поведінку? • Як реагують люди поруч на його поведінку?	Слайд 24
	Подивімося тепер відео повністю. <i>Перегляд відео</i>	Слайд 25
	Поставте учням запитання, зацентуйте, що немає правильних і неправильних відповідей, усі їхні думки важливі. • Як хлопчик поводитьсь? • Чому хлопчик так поводитьсь? Що могло спричинити його імпульсивну поведінку? • Як люди з аутизмом бачать / чують світ? • Чи змінилося ваше враження після перегляду відео? • Чи буває у вас таке, що голосні звуки навколо дратують? Як ви тоді поведетеся? Пояснення. Уявіть, що у вас у вухах магічний підсилювач звуків. Коли ви чуєте дзвінок на перерву, розмову однокласників, шум від вікна чи навіть шелест сторінок книжки, всі ці звуки стають набагато голоснішими, ніж вони є насправді. Для хлопчика з аутизмом таке трапляється постійно. Його мозок сприймає звуки дуже сильно, він не може їх «вимкнути» чи зробити тихішими. Через це хлопчикові важко зосередитися або залишатися спокійним. Це як коли у кімнаті грає декілька радіо одночасно, а ви не можете знайти кнопку вимкнення. Ми всі різні, і це чудово. Хтось любить тишу, хтось швидко бігає, а хтось обожнює малювати. У кожного та кожної з нас є свої сильні сторони та свої потреби. Наприклад, нам іноді буває важко, коли в класі дуже шумно. А хлопчику з аутизмом тиша особливо важлива, бо вона допомагає йому почуватися спокійніше і краще розуміти, що відбувається навколо. Пам'ятаймо, що тиша корисна для всіх нас, і допомагаймо одне одному створювати комфортну атмосферу.	Слайд 26
Робота зі словником інклюзивності	Щоб створити для всіх комфортне середовище, у якому всі почуватимуться собою та прийнятими, важливо й використовувати правильні слова.	Слайд 27
	<i>Можете прочитати зі слайда або попрацювати з дітьми зі словником, де є детальніші пояснення.</i> Часто люди неправильно називають людей з інвалідністю. Наприклад, кажуть: «сліпий / сліпа», хоча правильно «людина з порушенням зору». Правильно казати не «глухонігий / глухоніма», а «людина з порушенням слуху та мовлення». Не «дальтонік», а «людина з порушенням сприйняття кольору». Не «інвалід» чи «хвора дитина», а «дитина з інвалідністю».	Слайд 28

Рада з питань
Президента України
з прав дитини
та дитячої реабілітації

для кожної дитини

Частина уроку	Опис	Слайд презентації
Робота зі словником інклюзивності	Бо на першому місці має бути слово «людина». Усі ми люди. Це наша найголовніша чеснота, ніхто не може в нас цього забрати. Лікарі ставлять медичні діагнози, такі як «глухота», «сліпота» та інші, щоб описати певні фізичні або функціональні особливості людини. Однак важливо пам'ятати, що це лише частина того, хто вона є. Людина — це не лише її діагноз. Наприклад, ми не повинні називати людину просто «глухим» або «сліпою», бо це обмежує її особистість до однієї характеристики. Вона є людиною з певними особливостями, але насамперед це людина, з її думками, почуттями, бажаннями. Правильніше і більш поважно буде говорити: «людина з порушенням слуху» або «людина з порушенням зору». І найкраще — називати людину на ім'я, адже саме воно є тим, що визначає її індивідуальність. Якщо вказувати на особливості здоров'я, це слід робити лише тоді, коли необхідно. Наприклад, коли людині потрібна допомога або підтримка. Такий підхід допомагає нам зберігати людяність, поважати індивідуальність кожної особи й уникати стереотипів чи обмежень у сприйнятті інших.	Слайд 29
Пояснення важливості взаємної підтримки	Усі ми маємо свою суперсилу! А об'єднавши їх, ви здатні створити щось дуже класне. Пригадаймо ситуації, коли ви в команді зробили щось класне: шкільний виступ, виставку, ярмарок, проєкт, дослідження. <i>Учні називають різні приклади.</i>	Слайд 30
	Ми всі вчимося разом, допомагаємо одне одному, ділимося знаннями. У нас є багато спільного, і кожен та кожна з нас мають свої сильні сторони. Разом ми можемо досягти більшого!	Слайд 31
	Ви можете пояснити одне одному математику або англійську, навчити танцювати або готувати пиріг. <i>(Тут вчитель/-ка може також згадати, чому він / вона навчилися в учнів: грати в Майнкрафт, вживати слово «кринж» тощо)</i>	Слайд 32
	Учні називають відповіді, вчитель/-ка записує їх на дошці. А ще ви можете робити багато чого: • дружити; • створювати комфорт у класі; • змінювати світ; • допомагати, якщо попросили; • просити допомоги й підтримки в інших; • разом працювати над проєктом. <i>! Важливо не навчати дітей одразу бігти допомагати дитині з інвалідністю або примушувати їх з нею дружити. Дружба не повинна будуватися на жалощах. Нехай учні спершу запитують «Тобі потрібна допомога?», але лише якщо самі захочуть.</i>	Слайд 33
	Діяти інклюзивно — означає робити так, щоб кожен та кожна почувалися комфортно, зручно і безпечно. Ми всі різні: хтось носить окуляри, хтось пересувається на кріслі колісному, хтось може швидко рахувати, а комусь важко зосередитися, коли навколо шумно. Але всі ми хочемо відчувати, що нас приймають і розуміють. Ми можемо бути трохи тихішими, коли працюємо разом, щоб інші команди теж могли налагодити свою роботу. Ми можемо залишати проходи вільними, щоб усім було зручно пересуватися. Якщо в когось поганий настрій, ми можемо запитати, чи потрібна допомога, і підтримати теплим словом. Ми теж можемо попросити про допомогу, якщо потребуємо її.	Слайд 34

Радниця-уповноважена
Президента України
з прав дитини
та дитячої реабілітації

ДЛЯ КОЖНОЇ ДИТИНИ

Частина уроку	Опис	Слайд презентації
Пояснення важливості взаємної підтримки	Інклюзивність — це не тільки про допомогу тим, хто має інвалідність. Це про створення такого простору, де кожен та кожна відчують, що їх поважають, де всім зручно навчатися, дружити, працювати й просто бути собою. Коли ми діємо інклюзивно, ми стаємо командою, в якій усім добре і безпечно.	Слайд 35
Рефлексія (5 хв)		
Рекомендації до перегляду та прочитання	Якщо ви не розумієте людину, її поведінка здається вам незвичною або дивною, ви завжди можете запитати в неї про її почуття та дії, попросити її пояснити свою поведінку, вивчати інформацію про людей з інвалідністю на спеціальних ресурсах, дивитися фільми та мультфільми, читати книжки про різних людей.	Слайд 36
	Наприклад, книга «Я завжди писатиму у відповідь» розповідає нам про двох підлітків з різних континентів, які побудували міцну довголітню дружбу через листування. А книга «Завтра, завтра, завтра» розповідає про друзів, які познайомились у лікарні, а згодом розробили всесвітню відому комп'ютерну гру.	Слайд 37
	Серіали «Нетиповий» і «Хороший лікар» допоможуть вам побачити світ людей з аутизмом.	Слайд 38
	Фільм «Диво» розповідає історію Оггі, який переніс численні операції та до 10 років навчався вдома, а тепер йде до школи та намагається знайти спільну мову з іншими дітьми. «Зірочки на землі» — фільм про життя Ішана Авасті, 8-річного хлопчика з дислексією (порушенням читання). Ішан має багату уяву і дивовижні художні здібності, але йому важко вчитися в школі. <i>! Ви можете запропонувати учням усім разом подивитися фільм або влаштувати читацький клуб і обговорити книгу, яку спільно прочитаєте.</i>	Слайд 39
	Щоб створити для всіх комфортне середовище, у якому всі почуваються собою та прийнятими, важливо й використовувати правильні слова.	Слайд 40
Підбиття підсумків	Кожен та кожна з нас особливі, але разом ми стаємо сильнішими. • Що сьогодні було для тебе найважливішим відкриттям? • На що ти тепер звертатимеш більше уваги у школі чи на вулиці? • Яку одну дію ти готовий зробити вже сьогодні, щоб комусь поруч стало комфортніше або легше?	Слайд 41

